

A cserkéreg értékesítéséről.

Irta: gyöngyösi Schmidl Rezső.

Az „Erdészeti Lapok“ 1881. évi IV. füzetében Kabina János kir. erdőfelügyelő ur által közölt cikkre „Nézetünk a cserüzemről,“ bátorkodom egy pár szerény megjegyzést kockáztatni. Buzdit pedig erre először is a jó akarat, hogy a mennyire az e téren szerzett szerény tapasztalatom engedi, ha még oly csekély mérvben is, a közjónak szolgáljak. Ha ily eszmecsere által mást el nem érnénk, minthogy a figyelmet és érdeklődést a cserüzem ügyében ébren tartjuk, e sorok hatásával meg volnánk elégedve.

Buzdit továbbá azon fáradszón törekvés, melyet az „Erdészeti Lapok“ mélyen tisztelt szerkesztője ez üzemmód fejlesztése s emelése körül sikeresen kifejt.

Megjegyzéseim ezuttal azon fölállított pontokra szorítkoznak, melyeket cikkíró ur eladási alapul ajánlott. E pontoknak nagyobb része jól megfelel ugy az eladó, mint a vevő félnek, de találunk azok között olyan pontot is, mely egyáltalában a vevő által el nem fogadható, és olyant, melyet a vevő csak módosítással fogadhat el. E pontokat megvilágítani és ugy módosítani szándékom, hogy ugy az eladó, mint a vevőkre nézve elfogadhatókká váljanak. Szükségesnek tartom ennek megbeszélését, mert csak oly feltételek mellett jöhet egy üzlet létre, melyek ugy az eladó, mint a vevő érdekeit egyaránt védik. Czikkiró ur pedig csakis az eladó álláspontjáról nézve fogalmazta az említett föltételeket, anélkül, hogy a vevő érdekeit méltatta volna. Első sorban a 7-ik pontot akarom említeni. E pontnak értelmében kötelezendő volna a vevő a vidéken szokásos munkabérekhez alkalmazkodni, s ha munkásait a vidékről szerezné, a netalán szükségessé váló munkabér emelését csak az eladó tudtával eszközölni. E pontot egy vevő sem fogadhatja el, mert jöhetnek oly kényszerhelyzetek, hogy

akarata ellen kényszerítve lesz a viszonyok által magasabb munkabéreket fizetni, mint a vidéken szokásos.

Valamint a vevő által el nem fogadható, ép oly szükségtelen ez a föltétel az eladó érdekeinek megvédésére is, mert oly vevő nem található, a ki a munkásoknak magasabb munkabéreket kínál, mint a szokásos, ha azok nem követelik. A vevő érdekében áll a cserzési munkálatokat minél olcsóbban megejteni, és nagyobb munkabéreket csak az esetben fizet, ha kényszerhelyzetben van. E kényszerhelyzetet elkerülni, nincs a vevő hatalmában, mert ez a jó vagy rossz időjárástól függ, s azon sokféle általános és helyi viszonyok által tételeztetik fel, melyeknek felsorolása szükségtelen, mert mindenki által ismerteknek tartom.

Ha gyakori esőzés a hántási munkálatokat hátráltatja, úgy a mezei és szőlőmunka is elmarad, és a jó idő beálltával siet minden gazda az elmaradt munkát pótolni. A kéregtermelőnek pedig fokozott oka van a munkákat siettetni, mert első sorban gondoskodnia kell, a termelt csert rövid idő alatt szárítani és föld alá hordatni, hol a termelt cserkéreg az időjárás viszontagságai ellen biztosítva van. Másodsorban föl kell használni a különben is rövid időt, melynek tartamán belül a cserhántás megejtendő, különben a munkával a hántási idényből kifogyna, és így nemcsak hogy egy évet veszít, de nem képes az ez által hiányzó cserkérget pótolni. Ismételve megjegyezzük, hogy minekutána csak a kényszerhelyzet bírja rá a termelőt a munkabérek fokozására, az eladó erdőbirtokosnak nincs arra szüksége, hogy szerződési ponttal utalja a vevőt a takarékosagra, és azt hisszük, hogy e pont elmaradhat minden cserző erdő eladására vonatkozó szerződésből.

Az ajánlott 8-ik pont kötelezné a vevőt, a szigorú felügyeletre, hogy munkásai a fákat oly mélyen vágják, mint az erdőbirtokos követeli.

E pontot csak módosítva fogadhatja el a vevő, mert e föltétel alkalmat adna az erdőbirtokosnak oly méltánytalan követelésekre, melyeknek a vevő némely erdőben eleget nem tehetne.

E pont csak úgy felelhet meg egyformán az eladó- és vevő félnek, ha ezt oda módosítanók, hogy tartozik a vevő a fákat oly mélyen vágatni, hogy a vágatás a raczionalis erdőgazdaság igényeinek megfeleljen, és hogy a felujítás a rosszul eszközölt vágatás által ne szenvedhessen. Ha a vevő e kötelességét nem teljesítené, jogában áll az erdőbirtokosnak az elvégzett munkálatok után hivatott szakértők által az erdőt megvizsgáltatni, és a rosszul vágott tuskók utánvágását a vevőtől követelni. Ha azonban a vevő vonakodnék ezt teljesíteni, jogában áll az eladónak e munkálatot a vevő költségére eszközölni, és az okozott költséget a cautióból fedezni. Nézetem szerint az ekképen módosított föltételt minden erdőbirtokos elfogadhatja, anélkül, hogy érdekeit veszélyeztetné.

A 3-ik pontban ajánlja czikkiró ur, az eladást 100 kilogrammonként és pedig vagy átlagban, vagy pedig az áru minőségi osztályai szerint. Utóbbi esetben megállapítani kellene, mi értendő I-ső, II-ik, III-ik osztályu áru alatt? Ez eladási mód ajánlható, de nézetünk szerint a legegyszerűbb és mindkét résznek legmegfelelőbb már az általánosan szokásban lévő t. i. a lehámozott őlfa mennyisége utáni ár meghatározása, tekintet nélkül a cserkéreg minőségére.

Indokolom ezen nézetemet következőkben. Ha a hántott őlfa után van az alku megkötve, a fának mennyisége igen csekély fáradsággal meghatározható, ellenben a mázsálás sok ügygyel-bajjal jár, a mihez még a költségek is járulnak, kiváltképen az esetben, ha osztályozva külön-külön árak vannak megszabva. E kellemetlenséget és fáradságot csak az tudja kellően méltányolni, a ki már praktikusán mind a két átadási, illetve átvételi módot ismeri.

Czikkiró ur azon aggodalma, hogy a vevő mindig azon iparkodik, hogy az öleket minél sűrűbben megrakassa, nem méltányos, és pedig azért, mert ha egy ürméter fát eladunk vagy veszünk, úgy érti azt minden ember, hogy annyi fát adunk vagy veszünk, a mennyit egy köbmétert tartalmazó ürben elhelyezünk. Ha a vevő követeli, hogy az ür fával, de nem léggel legyen kitöltve, ez esetben csak jogos dolgot követel, de nem mást. Hogy az ölek vagy méterek a kellőnél nagyobbra ne legyenek rakva, arra az eladó könnyen ügyelhet, mert az átadásnál, illetve átvételnél látja az ölek vagy méterek helyes vagy helytelen lerakását, és méltánytalan eljárás ellen mindig védheti magát épen úgy, mint a súlymérték melletti átadási módnál. Itt arra terjeszkedjék a figyelme, hogy az ölek és méterek a kikötött mennyiségnek megfeleljenek; amott pedig, hogy a súly nagyobb ne legyen, mint az alku szerint meghatározott egységi súly. Mind a két eladási módnál meg van adva az eladónak a mód arra, hogy jogos érdekeit könnyen védhesse, a vevő netaláni helytelen eljárása ellen, csak azzal a különbséggel, hogy míg az ürtartalom utáni átadás, illetve átvétel igen gyorsan és minden költség nélkül megejthető, a mázsálás sok költséget okoz, időt rabol és végre sok alkalmat nyújt gáncsoskodásokra.

A mi az osztály szerinti átadást illeti, azt ölek utáni átadásnál bajos volna kivinni. De ez nem is szükséges, mert úgy eladó, mint vevő az erdőben nyerendő cserkéreg minőségét megnézik, mielőtt azt alkujok tárgyává teszik. Egyszerűbb és előnyösebb mind a két félre nézve, ha osztályozás nélkül átlagos minőségre kötik meg az alkut, még akkor is, ha súlymérték szerint történik az alku. Mert első sorban sok kellemtelenségnek kutforrása volna a három minőségre való osztályozás. Az eladó mindig iparkodnék több magasabb osztályú árút nyerni, a vevő az ellenkezőt akarná. Minthogy e cser-

kéregben sok oly darab van, mely mint első osztályu már nem felelne meg egészen, de másodiknak sem lehet mondani, és oly darabok, melyek már nem jók másodosztályunak, de határozottan harmadosztályba sem lehet sorozni. Habár a budapesti tőzsde- „usance“-ok a lehetőség határáig praecise meghatározzák, mely cserkéreg tartozik I., II., III. osztályba, mégis sok bajjal járna az ily osztályozás az erdön, vagy vasuti állomásnál és nézetkülönbségre nagyon gyakran szolgáltatna okot. Az átlagos minőségi osztály mellett még az a körülmény is szól, hogy sok esetben osztályozás nélküli átlagos minőségü cserkéregget szállítanak az exporteurök külföldre; ily esetben az osztályozás természetesen elmarad.

E kérdés felől nézetemet elég körülményesen irtam meg, és hiszem, hogy e soroknak egyik-másik olvasója méltatni és elismerni fogja, hogy az eladóra nézve is ajánlatosabb a cserkéregget úgy adni el, a mint az a fán termett, minden osztályozás nélkül és nem a súly, hanem a lehámozott fa köb tartalma szerinti ármeghatározást helyesebbnek fogják tartani.

Czikkiró ur egynehány megjegyzésére a tőzsdétől való emancipálásra vonatkozólag, kénytelenítve érzem magam reflektálni.

Nem azért, mert ez institutiónak védelmemre szüksége volna, vagy ha igen, hogy magamat arra hivatottnak érezném, de csakis azért, hogy sok embernél, ki inklinálva van a tőzsdebiróság iránti ellenszenvre, ez inklinációt mintegy csirájában elfojtani megkísérssem. Az erdészetnek és az ebből kifolyó üzletágaknak a tőzsdével mint olyannal nincs semmi összeköttetése. Az összeköttetésre ám meg van adva a lehetőség, mely abból áll, hogy azok is, kik a tőzsdének nem tagjai, a tőzsdebiróságnak alávetethetik magukat. Ha példának okáért két szerződő fél a tőzsdebiróságot köti ki kötelezőleg, épen oly szabad akaratból teszi, mintha bármelyik kir. járásbiróság

sommás eljárásának vetnék alá magukat. Tehát nem szükséges, hogy alá vessék magukat a tőzsdebiróságnak, ha ezt nem akarják. Akarhatják pedig azok, a kiknek bizalmuk van az intézményhez. A kiknek pedig nincs bizalmuk hozzá, azok eo ipso emánczipálva vannak a tőzsdétől, illetve annak biróságától.

Utóbbiakra nézve a tőzsdeszabályok nem léteznek és tőlök tartani, nincs okuk. Czikkiró ur által említett differenciák általi nyerészkedést a tőzsdebiróság épen oly kevésbé segíti elő, mint bármely más biróság. Elősegítik, de inkább mondanám, teremtik a nyerészkedési módot következő tényezők.

Először: tudatlan erdőbirtokosok a kik olyan szerződéseket kötnek, melyek teljesítésének lehetőségéről fogalmuk sincs.

Másodszor: oly erdőbirtokosok, kik ugyan tudják és értik, hogy oly szerződést irnak alá, melynek betartása reájok nézve lehetetlen, de mégis megkötik, mert épen szükségük van azelőlegre, mert más módon pénzt nem kaphatnak. Ha ily szerződések megköttenek és ezekből kifolyólag perek keletkeznek, a világ bármely birósága a kártérítést megítéli annak a szerződő félnek, ki az által szenvedett kárt, hogy a másik szerződő fél nem teljesithette vagy teljesíteni nem akarta a szerződésben elvállalt kötelezettségeket. Tehát az ilyen esetben nem a tőzsdebiróság annak az oka, hogy differenciát fizet a szerződésszegő eladó, hanem okozója ennek, és pedig igen helyesen, az általános joguralom, melynek szolgálatában kell hogy épen ugy szolgáltatassa az igazságot a tőzsdebiróság, mint bármely más birósági forum. Világos tehát, hogy a differenciákra spekulálóktól sem ez, sem amaz a biróság nem óvhat meg bennünket, és hogy e baj orvoslása nem ott van a hol czikkiró ur keresi, hanem csakis az eladó kezében, és ez abból áll, hogy ne kössön oly szerződést, melynek pontjait meg nem tarthatja vagy pediglen a pontok betartásának lehetőségét

nem ismeri. És végre legyen minden eladó óvatos a vevők megválasztásában is, csak megbízható kereskedőkkel kössön szerződéseket. Az ily eljárás mellett a félelmes differenciák fizetésétől védve lesz minden eladó, melynek csiráját czikkiró ur elég tévesen a tőzsdei instituczióban vélte találni, és melynek hatásköréből igyekszik ez üzletágot kivonni.

Ez alkalmat felhasználom arra, hogy a tőzsdés usanceokba foglalt azon pontokra utaljak, melyek a cserkéreg osztályozására vonatkoznak, már évek előtt ezen lapokban közölve voltak. *) A cserkéreg minőségét praecisebben körülírni lehetetlen, és ajánlható minden szerződésben, mely osztály szerinti eladásra van fektetve, a cserkéreg minőségét e szerint meghatározni, még akkor is, ha a tőzsdebírótság az ügy esetleges elbírálására nincs kikötve. Az említett cikk kereskedelmi részére volnának még észrevételeim, de ezeket e lapok t. szerkesztőjének engedelmével máskor fogom megtenni, mert mostani megjegyzéseim is terjedelmesebbek mintsem akartam volna.

Egyesületi közlemények.

(Az Országos Erdészeti Egyesület 1883. évi február 25-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.)

Jelen voltak: Tisza Lajos, elnök ő exja; Bedő Albert, első alelnök; Balás Vincze, Belházy Emil, Eleőd Jósa, Ghyczy Emil, id. Hoffmann Sándor, Kallina Károly, gróf Khuen-Héderváry Károly, Luczenbacher Pál, Rónai Antal, Rutska Tivadar, választmányi tagok és Horváth Sándor, egyesületi titkár.

Bothó Imre választmányi tag tudatta, hogy akadályozó körülmények miatt nem jelenhetik meg.

*) L. »Erdészeti Lapok« 1879. évfolyamát.